

DOI: 10.33398/2224-0926-2021-1-39-28-42

УДК 78.15

Наталя Сиротинська

ORCHID ID: 0000-0001-9542-4574

МЕДІЄВІСТИЧНІ ПАРАЛЕЛІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ: КРІСТІЯН ГАННІК ТА ЮРІЙ ЯСІНОВСЬКИЙ

Окреслюються взаємини двох вчених медієвістів України та Німеччини, що співпрацюють понад тридцять років. У сфері зацікавлень науковців є візантійська гимнографія та сакральна монодія, а також середньовічні літургійні рукописні книги і збірники. Крістіян Ганнік – знавець слов'янської філології, візантійської і слов'янської історії Церкви, літургії і літургійної музики. Юрій Ясіновський – джерелознавець, мистецтвознавець, дослідник українських нотолінійних рукописних ірмологіонів. У співпраці обох вчених були опубліковані найдавніші українські літургійні музичні книги і започатковані численні наукові проекти.

Професор Ясіновський разом із професором Крістіяном Ганніком стали ініціаторами угоди про співпрацю Українського католицького університету, Інституту українознавства імені І. Крип'якевича і Вюрцбурзького університету, а також Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка. У співпраці проф. К. Ганніка і Ю. Ясіновського була започаткована і проведено 11 конференцій з історії і теорії сакральної монодії, а матеріали конференцій опубліковані в 10 збірниках «Каллофонія». Також було започатковано публікування вибраних жанрів сакральної монодії в окремих друкованих виданнях «Антологія», яких вийшло 13.

Метою дослідження є представлення форм наукової співпраці та досягнень в дослідницькій діяльності через призму особистості. Основою таких спостережень стала активна наукова співпраця двох вчених різних країн. Це переконує в добрих наслідках такої співпраці науковців, чий досвід дотепер їх об'єднує та доповнює, а наука отримує добрі плоди.

Ключові слова: Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський, візантійська гимнографія, українська монодія, ірмологіони, літургійні піснеспіви.

У 2006 році у Львівському католицькому університеті (далі УКУ) вийшло 3-тє число наукового збірника з історії монодії та гимнографії *Каллофонія*¹, присвячене 60-літньому ювілею двох відомих науковців-медієвістів Крістіяна Ганніка² та Юрія Ясіновського³. Вперше зустрівшись під час наукової конференції в Московській

¹ Серія видань *Каллофонії* започаткована у 2000 році як збірник наукових статей за матеріалами тематичних конференцій з історії церковної монодії та гимнографії, які що два роки відбувалися в УКУ. На цей час вийшло 10 видань *Каллофонії* і до друку готується черговий 10-й збірник.

² Garzaniti Marchello. Professore Christian Hannick. *Каллофонія*. Львів, 2006. Ч. 3. С. IX–XIII.

³ Ісаєвич Я. Юрій Ясіновський – музикознавець, культуролог, джерелознавець. *Каллофонія*. Львів, 2006. Ч. 3. С. XIV–XIX; Козаренко О. Професор Юрій Ясіновський. *Каллофонія*. Львів, 2006. Ч. 3. С. XX–XXIII. До ювілею Юрія Ясіновського вийшов також бібліографічний покажчик (Ясіновський Ю. Бібліографічний покажчик / упор. Андрій Ясіновський. Львів: Вид-во УКУ, 2004. 75 с.).

консерваторії 22–26 квітня 1987 року, К. Ганнік⁴ та Ю. Ясіновський⁵ започаткували довголітню співпрацю, що суттєво вплинула на подальший розвиток української медієвістики. Від цього часу в житті обидвох дослідників відбулося чимало знакових подій, опубліковано багато важливих праць, що часто виявляли спільність їх наукових зацікавлень. Зокрема, науковий шлях проф. Ганніка розпочався активними студіями над описом літургійних грецьких та слов'янських рукописів Австрійської національної бібліотеки⁶, натомість проф. Ясіновський тривалий час опрацьовував українські нотолінійні ірмологіони⁷. Опис цих унікальних літургійних пам'яток ранньомодерної доби став основою публікації окремого Каталогу⁸, високо оціненого відомим дослідником візантійського церковного співу Мілошем Веліміровичем⁹. А в подальшому студії над ірмологіонами вийшли окремою монографією «Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу»¹⁰. Як відзначав Ю. Ясіновський, виокремлення концепції значимості греко-візантійського впливу на формування українського літургійного співу Київської доби в певній мірі пов'язане з науковими дослідженнями Крістіяна Ганніка. Ю. Ясіновський відзначив це в передмові до книги: «Хочу висловити слова щирої

⁴ Проф. д-р Крістіян Ганнік народився 1944 року в Бельгії. Габілітований доктор, професор, наукові зацікавлення – слов'янська філологія, історія ідей у слов'ян, візантійська і слов'янська історія Церкви, літургіка, літургійна музика, гимнографія та її слов'янські переклади, візантійські і кавказькі зв'язки Середньовіччя, критика тексту грецької і слов'янської Біблії. Почесний професор Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, член-кореспондент Австрійської Академії наук, Академії наук Північного Райну-Вестфалії в Дюссельдорфі та Саксонській Академії наук у Ляйпцігу.

⁵ Проф. д-р Юрій Ясіновський народився 1944 року в Австрії. Доктор мистецтвознавства, наукові зацікавлення – історія музики, давня українська музика і літургійний спів, історія культури. Професор кафедри літургійних наук УКУ, директор Інституту церковної музики Українського Католицького Університету Дійсний член НТШ, член Спілки композиторів України.

⁶ Hannick Chr. Studien zu den liturgischen griechischen und slavischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek (Byzantina Vindobonensia 6). Wien 1972, 175 S.

⁷ Дослідженню понад тисячі українських нотолінійних ірмологіонів Юрій Ясіновський присвятив довгі роки наукової праці в архівах і бібліотеках колишнього радянського простору і за кордоном. Це супроводжувалося процесом скрупульозного опису збірників, написанням десятків статей, численними виступами на наукових конференціях і створенням бази даних (див.: В. Бондаренко, К. Ганнік, Ю. Ясіновський. Репертуар української і білоруської сакральної монодії : комп'ютерна база даних [буклет]. Львів, 2003).

⁸ Ясіновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 ст. Львів: Місіонер, 1996. Надалі були опубліковані додаткові відомості про нові віднайдені ірмологіони (див.: Ясіновський Ю. Виправлення, уточнення і доповнення до Каталогу нотолінійних Ірмолоїв [1]. *Каллофонія*. Львів, 2004. Ч. 2. С. 157–193; Ясіновський Ю. Виправлення, уточнення і доповнення до Каталогу нотолінійних Ірмолоїв. *Каллофонія*. Львів, 2008. Ч. 4. С. 197–209).

⁹ Velimirović M. Ukraïns'ki ta Bilorus'ki Notoliniini Irmoloï 16–18 stolit': Kataloh i kodikolohichno-paleohrafichne doslidzhennia, by Yurii Yasynovs'kyi. Seriia: Istoriia ukrains'koi muzyky, 2: Dzherela. Instytut Ukraïnoznavstva im. Kryp'iakevycha NAN. Lviv: Misioner, 1996. 624 pp. + 47 plates, indices, bibliography. Harvard Ukrainian Studies, 21 (1997/1–2) P. 244–245.

¹⁰ Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. [=Історія української музики: Дослідження, 18 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України]. Львів, 2011. 468 с.

вдячності професорові Крістіянові Ганніку за навернення до візантійської спадщини й формування ширшого розуміння слов'яно-руського церковного співу»¹¹. Показово, що саме К. Ганнік виступив опонентом на захисті докторського дослідження Ю. Ясіновського в Національній музичній академії України ім. П. Чайковського в 1998 році.

В подальшому зацікавлення старослов'янськими ірмологіонами середньовічної доби продовжалося в працях К. Ганніка, зокрема, виданням об'ємного корпусу текстів ірмосів з коментарями¹². Особливе ставлення до жанру ірмосів проявилось також у його численних статтях та доповідях на наукових конференціях¹³.

Крістіян Ганнік

Юрій Ясіновський

Науковий тандем Юрія Ясіновського та Крістіяна Ганніка не лише визначив основний ракурс досліджень української сакральної монодії як окремої значимої гілки греко-візантійської співочої практики, але й започаткував ряд важливих факсимільних видань давніх рукописів. І знову в центрі уваги постав ірмологіон – першою в співпраці обидвох науковців стала публікація факсиміле найстаршого українського нотолінійного ірмологіона – Львівського ірмологіона кінця XVI ст.¹⁴.

¹¹ Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія... С. 11.

¹² Hannick Chr. *Das altslavische Hirmologion. Edition und Kommentar* (Monumenta linguae slavicae dialecti veteris. Fontes et dissertationes 50). Freiburg/Breisgau 2006. XXIII + 877 S.

¹³ Hannick Chr. *Aux origines de la version slave de l'Hirmologion*, in: *Fundamental Problems of Early Slavic Music and Poetry*, hg. Ch. Hannick (Monumenta Musicae Byzantinae Subsidia 6). Copenhagen 1978, 5–120. (Витоки слов'янської версії Ірмологіона); Hannick Chr. *Das Hirmologion in der Übersetzung des Methodios*, in: *Международен симпозиум 1100 години от блажената кончина на св. Методий I*. Sofia, Българска Патриаршия 1989, 109–117.

¹⁴ *Das Lemberger Irmologion. Die älteste liturgische Musikhandschrift mit Fünfiniennotation aus dem Ende des 16. Jahrhunderts* / Herausgegeben und eingeleitet von Jurij Jasinovs'kyj, Übertragen und kommentiert Carolina Lutzka / Львівський ірмологіон. Давній літургійний музичний рукопис п'ятилінійної нотації кінця 16 століття / Редакція і вступна стаття Юрія Ясіновського, транскрипція і коментарі Кароліни Луцкої (Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Reihe B: Editionen, Band 24). Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2008. 509 S.

Ця книга була універсальним різножанровим літургійним збірником, створеним у ранньомодерну добу. В ньому переплелися давня візантійська спадщина та її південнослов'янська і давня руська рецепції, а також місцева практика і ренесансні європейські впливи. Звідси й універсальність цього збірника, що представив нову форму запису півчих текстів київською п'ятилінійною нотою. Це дозволяло не лише точно відчитувати музичний матеріал, але й швидше опановувати його завдяки простій і зрозумілій формі запису. Так було не лише збережено давні форми церковного співу, але й прокладено шлях до прочитання київських кулізмих (невменних) текстів. Тож не випадково Крістіян Ганнік виступив науковим редактором факсимільного видання невменного Лаврівського ірмологіона цього ж періоду¹⁵, а також і редактором факсимільного видання окремого жанрового розділу ірмосів за Супрасльським нотолінійним ірмологіоном 1598–1601 років¹⁶.

*В Інституті літургійних наук
(тепер Інститут церковної
музики) УКУ*

Особливу увагу обидвох дослідників привертала візантійська гимнографія, що відображала яскравий образний і поетико-музикальний світ, на підвалинах якого виростала Київська Церква та її літургійно-співоча практика. На цій основі виразно проглядалася тяглість тисячолітнього обряду християнської півчої культури, адаптованої також і українцями. Як пише Ю. Ясіновський: «гимнографія словом і співом утверджувала християнську онтологію про Всесвіт і світовий порядок, прославляла Вседержителя, оповідала про сотворення світу, небесну ієрархію, світ видимий і невидимий. Ці теми й образи стають провідними в християнській гимнографії, підсилюються вишуканим артистизмом і яскравими музично-поетичними засобами»¹⁷. І все це багатство влилося в «нові міхи» молодій руській державі, заклавши міцні

¹⁵ Лаврівський невменний ірмологіон кінця XVI століття: Факсимільна публікація, коментар, дослідження / підготував Юрій Ясіновський за участі Марії Качмар; наук. редактор Крістіян Ганнік [=Київське християнство, т. 18; Історія української музики: Джерела, 26]. Львів: УКУ, 2019. xxxii+604 с.

¹⁶ Ясіновський Ю. Ирмоси Київської Церкви: Критичне видання за Супрасльським нотолінійним ірмологіоном 1598–1601 років, у 2-х кн. / наук. ред. Крістіян Ганнік. Львів: В-во УКУ, 2018. xl + 376. 432 с.

¹⁷ Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія, с. 22.

підвалини подальшого розвитку її культури. Такий кут зору надає особливої ваги всій українській медієвістиці, що в особі Крістіяна Ганніка знайшла надійну опору для дослідження давніх сторінок української музики в контексті візантійської традиції.

Поступово наукова співпраця переросла в співорганізацію наукових проєктів у стінах Львівських вищих навчальних і наукових закладів. Як писав академік Ярослав Ісаєвич: «Професор Ясіновський разом із професором Крістіяном Ганніком стали ініціаторами і співорганізаторами реалізації угоди про співпрацю Українського католицького університету, Інституту українознавства імені І. Крип'якевича і Вюрцбурзького університету»¹⁸.

У 2000 році проф. Ясіновський створив і очолив кафедру музичної медієвістики та україністики Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. В ці ж роки проф. К. Ганнік керував Інститутом славістики Вюрцбурзького університету, де зібрав чудову бібліотеку, а з початку 1990-х років і дотепер працює в Інституті Східних церков Вюрцбурзького університету. Це сприяло започаткуванню багатолітньої практики наукового стажування львівських науковців у Вюрцбурзі під його керівництвом.

Бібліотека інституту славістики, Вюрцбург

За майже двадцять років Крістіян Ганнік гостинно приймав в Інституті славістики та Інституті Східних церков викладачів ЛНМА ім. М. Лисенка та Університету ім. Івана Франка: Олександра Козаренка і Юрія Медведика (2003–2004), Уляну Граб (2005) і Наталію Сиротинську (2005, 2020), Марію Качмар (2010), Івана Міщенко (2010) Катерину Загнітко (2011), а також свого колегу і товариша Юрія Ясіновського (2006, 2019). І всі ці роки разом із проф. працювала і працює дотепер доктор Кароліна Луцка, яка також брала участь у підготовці публікації вищевказаного Львівського ірмологіона кінця XVI століття.

¹⁸ Ісаєвич Я. Юрій Ясіновський – музикознавець, культуролог, джерелознавець. *Калофонія*. Львів, 2004. Ч. 2. С. xiv.

*Проф. Ганнік, д-р
Кароліна Луцка і
Наталя Сиротинська,
Вюрцбург*

Період наукового стажування під керівництвом проф. Ганніка і можливість працювати з матеріалами Вюрцбурзьких бібліотек завершився написанням ряду наукових дисертацій в ділянці давньої української музики. Зокрема написали і захистили наукові дисертації:

- Юрій Медведик «Українська духовно-пісенна творчість: джерела, текстологія та жанрова стилістика» (докторська дисертація, 2009);
- Наталя Сиротинська «Вибрані осмогласні жанри української сакральної монодії» (кандидатська дисертація, 2005), «Богородична гимнографія у вимірах духовної культури України XI–XVII століть» (докторська дисертація, 2017);
- Уляна Граб «Діяльність кафедри музикології Львівського університету (1912–1939 рр.) в контексті європейської академічної освіти» (кандидатська дисертація, 2006), «Мирослав Антонович: інтелектуальна біографія. Еміграційне музикознавство в українському культуротворенні повоєнних десятиліть» (докторська дисертація, 2019);
- Марія Качмар «Структурна організація піснеспівів церковної монодії на основі порівняльного аналізу візантійської, слов'яно-руської та київської нотацій» (кандидатська дисертація, 2016);
- Катерина Загнітко «Григоріанський хорал у сучасному науковому дискурсі: історія, теорія, практика» (кандидатська дисертація, 2017);
- Тетяна Тесля (с. Соломія) «Музично-поетичний вимір піснеспівів вечірні (на матеріалі українських ірмологіонів XVI–XVIII ст.)» (кандидатська дисертація, 2017);
- Наталя Юсипів (с. Тереза) «Літургичний контекст піснеспівів Воскресної Утрени (на матеріалі українських ірмологіонів XVII–XVIII ст.)» (кандидатська дисертація, 2017);
- Іван Міщенко «Музично-стилістичні особливості розвитку візантійської, слов'яно-руської та української монодії (на матеріалі самогласних стихир Преображення)» (кандидатська дисертація, 2019).

Під час наукових сесій у Вюрцбурзі, проф. Ганнік залучав до участі в наукових семінарах і знайомив з відомими науковцями.

Крістіян Ганнік та Уляна Граб з проф. Вольфгангом Остоффом, Вюрцбург

Спілкування з К. Ганніком сприяло також активній розбудові наукових проєктів в Україні, до яких завжди долучався професор. За його участі у 2002 році було започатковано серію «Антологія візантійсько-слов'янської та української сакральної монодії», що мала за мету публікувати і поширювати вибрані жанри сакральної гимнографії. Впродовж цього періоду вийшло 13 випусків¹⁹, до яких Крістіян Ганнік подавав ґрунтовні літургійно-богословські та мовознавчі розвідки і коментарі.

¹⁹ *Догматики вісьмох гласів з рукопису XVI століття* / передм., ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський [=Антологія української церковної монодії, 1 / Інститут Літургійних Наук ЛБА, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: ЛБА 2002. 20 с.; *Канон на В'їзнення Господнє в Єрусалим з рукопису кінця XVI ст.* / ред., вступ. статті Крістіян Ганнік і Юрій Ясіновський [=Антологія української церковної монодії, 2 / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид-во УКУ 2003. 44 с.; *Два канони на Різдво Христове з нотолінійного Ірмологіона першої чверті XVII століття* / ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський [=Антологія української церковної монодії, 3 / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид-во УКУ 2005. 47 с.; *Степенні-антифони вісьмох гласів з рукопису 1674 року* / до друку підгот., передмова Наталя Сиротинська; ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg [=Антологія української церковної монодії, 4]. Львів: Вид-во УКУ 2005. 36 с.; *Die Stufen-Antiphonen in Haken-Neumenhandschriften den 16. Und 17. Jahrhunderts* / Степенні антифони у крюково-невменних рукописах XVI–XVII століть / дослідж. і підгот. до друку Інґе Кройц; ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський [=Антологія української церковної монодії, 5 / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид-во УКУ 2006. 160 с.; *Літургія св. Йоана Златоустого* / упоряд. Надія Балущка, Наталя Сиротинська, ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський [=Антологія візантійсько–

Студіювання непростої і малодослідженої в Україні медієвістичної проблематики спричинилася також до організації конференцій з **історії і теорії сакральної монодії** (відбулося 11 конференцій). Від започаткування у 2001 році, конференції відбувалися кожних два роки в стінах Українського католицького університету та Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка.

Крістіян Ганнік з учасниками IX Міжнародної наукової конференції «Візантійсько-слов'янська гимнографія та церковна монодія», ЛНМА ім. М. Лисенка, 2015 р.

слов'янської церковної монодії, 7 / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид-во УКУ 2008. 24 с.; **Сідальні вісьмох гласів** / упоряд. Наталя Сиротинська, ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський [=Антологія візантійсько-слов'янської церковної монодії, 6 / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Philologie Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид-во УКУ 2007. 24 с.; **Бог Господь вісьмох гласів** / упоряд. Наталя Юсипів; ред. Крістіян Ганнік, Наталя Сиротинська, Юрій Ясіновський / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету [=Антологія візантійсько-слов'янської церковної монодії, 8]. Львів: Вид-во УКУ 2009. 21 с.; **Воскресні ірмоси вісьмох гласів з Львівського ірмологіона кінця XVI століття** / упоряд., комент., вступна стаття Юрій Ясіновський [=Антологія візантійсько-слов'янської та української сакральної монодії, 9 / ІЛН УКУ, Ostkirlichen Institut an der Bayerischen Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид-во УКУ 2013. 44 с.; **Собор Архистратига Михаїла та інших Небесних Сил безтілесних** / упоряд., передм. Наталя Сиротинська [=Антологія візантійсько-слов'янської та української гимнографії та сакральної монодії, 10 / Інститут літургійних наук УКУ, Ostkirlichen Institut an der Bayerischen Julius-Maximilian Universität zu Würzburg]. Львів: Вид. Тарас Тетюк 2014. 36 с.; **Ірмоси канонів на Різдво Богородиці та Воздвиження** / упоряд., комент., вступна стаття Юрій Ясіновський [=Антологія візантійсько-слов'янської та української сакральної монодії, 11 / ІЛН УКУ, Інститут Східних Церков Баварського університету ім. Юліуса-Максиміліана у Вюрцбурзі. Львів: Вид-во УКУ, 2015.; **Ірмоси канонів на Введення Богородиці в храм і Воскресіння** / упоряд., комент., вступ Юрій Ясіновський, ред. Крістіян Ганнік, Марія Качмар [=Антологія візантійсько-слов'янської та української сакральної монодії / Інститут літургійних наук УКУ, Інститут Східних Церков Баварського університету ім. Юліуса-Максиміліана у Вюрцбурзі, 12]. Львів: Вид-во УКУ 2016. 20 с.; **Страсні антифони з Любачівського ірмологіону 1674 року** / упоряд. Наталя Сиротинська [=Антологія візантійсько-слов'янської та української сакральної монодії, 13]. Львів: Вид-тво УКУ 2021. 102 с.

Впродовж наукових дискусій підіймалося широке коло питань, що торкалися гимнографії, сакральної монодії греко-візантійського, католицького та слов'яно-руського обрядів, історичної літургії, богословії, давньої української літератури тощо. Показово, що наслідком таких наукових зустрічей поставала публікація збірників наукових статей «Калофонія» (опубліковано 10 чисел), в яких проф. Ганнік часто долучав наукові матеріали²⁰. Науковець багато праць присвятив дослідженню проблематики візантійської музики та її слов'янській рецепції²¹, в тому числі публікації фундаментальних інципітаріїв на основі грецьких та слов'янських рукописів у трьох томах²².

Особливе значення мали особисті приїзди професора Ганніка до Львова, перебування в якому зазвичай було дуже насиченим. Професор читав лекції з історичної літургії, історії церкви, виступав на наукових семінарах, брав участь в обговоренні навчальних програм регентської спеціалізації Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, у вибудуванні стратегії Інституту літургійних наук (тепер Інститут церковної музики). Зокрема він був західним координатором проекту комп'ютерної бази даних Ірмос (Репертуар української сакральної монодії) за програмою Євросоюзу INTAS, започаткованому 1 грудня 1999 року²³. В лютому 2001 року за участі проф. Ганніка були підписані договори про співпрацю кафедри славістики Вюрцбурзького Університету з Львівською Богословською Академією (тепер Львівський католицький університет), Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Львівською музичною академією ім. М. Лисенка. У 2002 році проф. Ганнік читав курс «Джерела літургійного життя Візантійської церкви» для студентів ЛБА, а для студентів-регентів Музичної академії – з історії візантійсько-слов'янського літургійного співу. У цьому ж році 26–29 серпня проф. Ганнік і Юрій Ясіновський разом брали участь у V Конгресі Міжнародної асоціації українців у Чернівцях, а за декілька днів презентували 1 число періодичного збірника

²⁰ Ганнік К. Проблеми ритміки візантійського пісенспіву. *Калофонія*. Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії. Львів, 2012. Ч. 6. С. 172–190; Ганнік Кр. Слов'яно-руський церковний спів і його візантійські джерела. *Калофонія*. Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії. Львів, 2002. Ч. 1. С. 37–45.

²¹ Hannick Ch. Melodien und Texte in slawischen liturgischen Gesangsformen. Liturgische Hymnen nach byzantinischem Ritus bei den Slaven in ältester Zeit: Beiträge einer internationalen Tagung, Bonn, 7.–10. Juni 2005 / вид. Hans Rothe, Dagmar Christians. Paderborn – München – Wien – Zürich: Verlag Ferdinand Schöningh 2007. S. 175–186; Hannick Ch. Начала славянской гимнографии в кирилло-мефодьевскую эпоху. Thessaloniki – Magna Moravia / Proceedings of the International Conference, Thessaloniki 16–19. Oct. 1997. Thessaloniki 1999. С. 347–354; Hannick Ch. Early Slavic Liturgical Hymns in Musicological Context. *Ricerche Slavistiche* 41 (1994) 9–30.

²² Das byzantinische Eigengut der neuzeitlichen slavischen Menäen und seine griechischen Originale, т. 1: Vorwort, Einführung Incipitarium und Edition der Monate September bis Februar; т. 2: Incipitarium und Edition der Monate März bis August; т. 3: Incipitarium und Edition Theotokia; Index hymnorum graecorum; Index hymnorum slavicum; Epimetra tria / вид. Chr. Hannick, у співпраці з Peter Plank, Carolina Lutzka [= Abh. Der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften, 112; Patristica Slavica, 12]. Paderborn, 2006.

²³ Бондаренко В., Ганнік Кр., Ясіновський Ю. Репертуар української і білоруської сакральної монодії : комп'ютерна база даних [буклет]. Львів: В-во УКУ, 2003. 50 с.

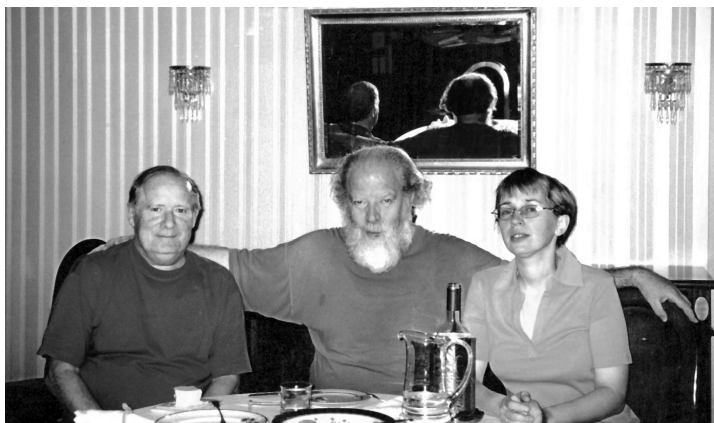
«Калофонія». Відтоді і до нині з постійною регулярністю вийшло 10 чисел цього видання.

Тісна співпраця об'єднувала Крістіяна Ганніка і Юрія Ясіновського також з академіком Ярославом Ісаєвичем – відомим українським істориком, громадським діячем, академіком НАН України, директором Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, президентом Міжнародної асоціації українців. У листопаді 2003 році всі троє зустрілися під час Міжнародної наукової конференції, присвяченої 750-річчю коронації князя Данила Романовича і 700-річчю утворення Галицької митрополії. І саме академік Я. Ісаєвич підкреслив унікальність проекту комп'ютерної бази даних «Ірмос» (Репертуар української сакральної монодії), координатором якого був К. Ганнік. Він також зазначав, що проект стане міцним фундаментом для майбутніх досліджень візантійсько-слов'янської церковної монодії в її рецепції в українських нотолинійних ірмологіонах. Тож не випадково така плідна співпраця проф. Крістіяна Ганніка з проф. Юрієм Ясіновським, а також з проф. Дітером Гетцем була відзначена в особливий спосіб – урочистим концертом у Львівській національній філармонії на честь 60-ліття трьох ювілятів. В програмі концерту окрім Концерту d-moll Моцарта, *Простої симфонії* Бріттена, *Musica dolorosa* Вакса, прозвучали твори Олександра Козаренка *Концертитюк* і *Вальс Шамбінські* як спогад про Вюрцбург, де стажувався композитор. Такі моменти особливо підкреслюють дружні стосунки науковців різних держав, і можна лише подивувати такому зацікавленню проф. К. Ганніка українською культурою. Він пізнавав її не лише з книжок, а з численних подорожей під час відвідин Львова, зокрема, до Острога і Дерманя, Почаєва і Унева, Манявського скиту і Володимира-Волинського, до Луцька та Устилуга.

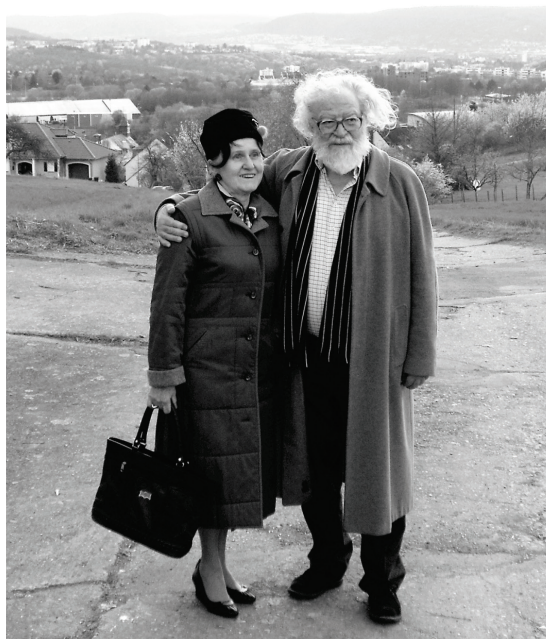
В музеї Ігоря Стравінського в Устилугі, Волинська обл.

Зустрічі з проф. Ганніком часто проходили в дружньому, можна сказати, сімейному колі, як у Коломиї, куди він навідувався до свого українського колеги, так і в рідному м. Трірі, де й дотепер мешкає професор.

Юрій Ясіновський і Наталя Сиротинська в гостях у проф. Крістіяна Ганніка, м. Трір

Проф. Ганнік часто приїздив до України з дружиною Гудрун Шмальцбауер, візантиністом за освітою і довголітнім викладачем Трірського університету. І прикметно, що вони обидвоє відвідали Львів восени 2019 року під час проведення чергової 11-тої конференції **«Церковна монодія і релігійна культура візантійсько-слов'янського простору»**, організованої Інститутом церковної музики УКУ.

Проф. Крістіян Ганнік з дружиною Гудрун Шмальцбауер

Це була ще одна ювілейна конференція для обох професорів, відзначена також представленням монументальної праці монографії проф. К. Ганніка «Тактікон Нікона Чорноризця»²⁴ та виголошеної ним пропам'ятної лекції в честь знаменитого візантиніста Ігора Шевченка. Натомість в цьому ж році проф. Ю. Ясіновський впродовж трьох місяців працював у бібліотеці Інституту Східних Церков Вюрцбурзького університету. Тут, як і в бібліотеці Інституту славістики Вюрцбурзького університету, а також у домашній бібліотеці проф. Ганніка знаходяться унікальні книги та періодика, зібрані ним за тривалі роки наукової праці. Це надійне підґрунтя і справжній скарб для дослідників-медієвістів в ділянках візантійської і слов'янської історії Церкви, літургії, літургійної музики, гімнографії та багатьох інших напрямків. Це також надійний засіб прокладання крізь спільне минуле надійних шляхів для майбутньої співпраці наступним поколінням.

Natalia Syrotynska: Medieval parallels in the European space: Christian Hannik and Yurii Yasinovskyi.

Consider the relations between two medieval scholars of Ukraine and Germany, who have been cooperating for more than thirty years. Scientists are interested in Byzantine hymnography and sacred monody, as well as medieval liturgical manuscripts and collections. Christian Hannik is a connoisseur of Slavic philology, Byzantine and Slavic history of the Church, liturgy and liturgical music. Yurii Yasinovskyi is a source researcher, art critic, and researcher of Ukrainian nonlinear manuscript irnologions. In cooperation with both scholars, the oldest Ukrainian liturgical music books were published and numerous scientific projects were launched.

Professor Yasinovskyi together with Professor Christian Hannik initiated the cooperation agreement between the Ukrainian Catholic University, the I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies and the University of Würzburg, as well as the M. Lysenko Lviv National Musical Academy. In collaboration with prof. C. Hannik and Yu. Yasinovskyi initiated and held 11 conferences on the history and theory of sacred monody, and conference proceedings were published in 10 collections of «Kalophonia». Selection of selected genres of sacred monody was also initiated in separate printed publications «Anthology», of which 13 were published.

The purpose of the study is to present forms of scientific cooperation and achievements in the research area through the prism of personality. The basis of such observations was the active scientific cooperation of two scientists from different countries. This convinces of the good consequences of such cooperation of scientists, whose experience still unites and complements them, and science is bearing good fruit.

Key words: *Christian Hannik, Yurii Yasinovskyi, Byzantine hymnography, Ukrainian monody, irnologions, liturgical songs.*

²⁴ Das Taktikon des Nikon vom Schwarzen Berge: griechischer Text und kirchenslavische Übersetzung des 14. Jahrhunderts / ediert von Christian Hannick; in Zusammenarbeit mit Peter Plank, Carolina Lutzka und Tatjana I. Afanasjeva; unter Heranziehung der Vorarbeiten von Irénée Doens / Freiburg i. Br.: Weiher, 2014.

Література

1. Бондаренко В., Ганнік Кр., Ясіновський Ю. Репертуар української і білоруської сакральної монодії: комп'ютерна база даних [буклет]. Львів: В-во УКУ, 2003. 50 с.
2. Ганнік К. Проблеми ритміки візантійського піснеспіву. *Калофонія*. Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії. Львів, 2012. Ч. 6. С. 172–190;
3. Ганнік К. Слов'яно-руський церковний спів і його візантійські джерела. *Калофонія*. Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії. Львів, 2002. Ч. 1. С. 37–45.
4. Ісаєвич Я. Юрій Ясіновський – музикознавець, культуролог, джерелознавець. *Калофонія*. Львів, 2004. Ч. 6. С. xiv.
5. Лаврівський невменний ірмологіон кінця XVI століття: Факсимільна публікація, коментар, дослідження / підготував Юрій Ясіновський за участі Марії Качмар; наук. редактор Крістіян Ганнік. Львів: УКУ, 2019. xxxii+604 с.
6. Ясіновський Ю. виправлення, уточнення і доповнення до Каталогу нотолинійних ірмологів [1]. *Калофонія*. Львів, 2004. Ч. 2. С. 157–193.
7. Ясіновський Ю. виправлення, уточнення і доповнення до Каталогу нотолинійних ірмологів. *Калофонія*. Львів, 2008. Ч. 4. С. 197–209.
8. Ясіновський Ю. Бібліографічний покажчик / упор. Андрій Ясіновський. Львів: Вид-тво УКУ, 2004. 75 с.
9. Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. Львів, 2011. 468 с.
10. Ясіновський Ю. Ірмоси Київської Церкви: Критичне видання за Супрасльським нотолинійним ірмологіоном 1598–1601 років. У 2-х кн. / наук. ред. Крістіян Ганнік. Львів: В-во УКУ, 2018. xi + 376. 432 с.
11. Das byzantinische Eigengut der neuzeitlichen slavischen Menäen und seine griechischen Originale. T. 1: Vorwort, Einführung Incipitarium und Edition der Monate September bis Februar; T. 2: Incipitarium und Edition der Monate März bis August; T. 3: Incipitarium und Edition Theotokia; Index hymnorum graecorum; Index hymnorum slavicozum; Epimetra tria / вид. Chr. Hannick, у співпраці з Peter Plank, Carolina Lutzka [= Abh. Der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften, 112; Patristica Slavica, 12]. Paderborn, 2006.
12. Das Lemberger Irmologion. Die älteste liturgische Musikhandschrift mit Fünfiniennotation aus dem Ende des 16. Jahrhunderts / Herausgegeben und eingeleitet von Jurij Jasynovs'kyj, Übertragen und kommentiert Carolina Lutzka / Львівський ірмологіон. Давній літургійний музичний рукопис п'ятилінійної нотації кінця 16 століття / Редакція і вступна стаття Юрія Ясіновського, транскрипція і коментарі Кароліни Луцкої (Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Reiche B: Editionen, Band 24). Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2008. 509 S.
13. Das Taktikon des Nikon vom Schwarzen Berge: griechischer Text und kirchenslavische Übersetzung des 14. Jahrhunderts / ediert von Christian Hannick; in Zusammenarbeit mit Peter Plank, Carolina Lutzka und Tatjana I. Afanasjeva; unter Heranziehung der Vorarbeiten von Irénée Doens / Freiburg i. Br.: Weiher, 2014.
14. Hannick Ch. Мелодия и текст в славянских литургических песнопениях. Liturgische Hymnen nach byzantinischem Ritus bei den Slaven in ältester Zeit: Beiträge einer internationalen Tagung, Bonn, 7.–10. Juni 2005 / ger. Hans Rothe, Dagmar Christians. Paderborn – München – Wien – Zürich: Verlag Ferdinand Schöningh 2007. S. 175–186;
15. Hannick Ch. Начала славянской гимнографии в кирилло-мефодьевскую эпоху. Thessaloniki – Magna Moravia / Proceedings of the International Conference, Thessaloniki 16–19. Oct. 1997. Thessaloniki 1999. С. 347–354;
16. Hannick Ch. Early Slavic Liturgical Hymns in Musicological Context. Ricerche Slavistiche 41 (1994) 9–30.

17. Hannick Chr. Aux origines de la version slave de l'Hirmologion, in: *Fundamental Problems of Early Slavic Music and Poetry*, hg. Ch. Hannick (*Monumenta Musicae Byzantinae Subsidia* 6). Kopenhagen 1978, 5–120.
18. Hannick Chr. Das Hirmologion in der Übersetzung des Methodios, in: *Международен симпозиум 1100 години от блажената кончина на св. Методий I*. Sofia, Българска Патриаршия, 1989, 109–117.
19. Hannick Chr. Das altslavische Hirmologion. Edition und Kommentar (*Monumenta linguae slavicae dialecti veteris. Fontes et dissertationes* 50). Freiburg/Breisgau 2006. XXIII + 877 S.
20. Hannick Chr. Studien zu den liturgischen griechischen und slavischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek (*Byzantina Vindobonensia* 6). Wien 1972, 175 S.
21. Velimirović M. (1997). Ukraïns'ki ta Bilorus'ki Notoliniini Irmoloï 16–18 stolit': Kataloh i kodikolohichno-paleohrafichne doslidzhennia, by Yurii Yasinovs'kyi. Seria: Istoriiia Ukraïns'koi muzyky, 2: Dzhherela. Instytut Ukraïnoznavstva im. Kryp'iakevycha NAN. Lviv: Misioner, 1996. 624 pp. *Harvard Ukrainian Studies*, 21, 244–245.

References

1. Bondarenko, B., Hannick, Chr., Yasinovskyi, Yu. (2003). *Repertoire of Ukrainian and Belarusian sacred monody: computer database*. Lviv. (in Ukrainian)
2. Hannick, Chr. (2012). Problems of rhythmic of Byzantine singing. *Kalophonia. Scientific collection on the history of church monody and hymnography*, 6, 172–190. (in Ukrainian)
3. Hannick, Chr. (2002). Slavic-Russian church singing and its Byzantine sources. *Kalophonia. Scientific collection on the history of church monody and hymnography*, 1, 37–45. (in Ukrainian)
4. Isajevych, Ya. (2004). Yurii Yasinovskyi – musicologist, culturologist, source researcher. *Kalophonia*, 6, 14. (in Ukrainian)
5. Yasinovskyi, Yu., Kachmar, M. (2019). *Lavrivsky irmologion of the end of the 16th century: Facsimile publication, commentary, research*. Chr. Hannick (Ed.). Lviv. (in Ukrainian)
6. Yasinovskyi, Yu. (2004). Corrections, clarifications and additions to the Catalog of nonlinear Irmoloys. *Kalophonia*, 2, 157–193. (in Ukrainian)
7. Yasinovskyi, Yu. (2008). Corrections, clarifications and additions to the Catalog of nonlinear Irmoloys. *Kalophonia*, 4, 197–209. (in Ukrainian)
8. Yasinovskyi, Yu. (2004). *Bibliographic index*. A. Yasinovskyi (Ed.). Lviv. (in Ukrainian)
9. Yasinovskyi, Yu. (2011). *Byzantine hymnography and church monody in the Ukrainian reception of early modern times*. Lviv. (in Ukrainian)
10. Yasinovskyi, Yu. (2018). *Irmos of the Kyiv Church: Critical edition of the Suprasl non-linear irmology of 1598–1601*. (Books 1–2). Lviv. (in Ukrainian)
11. Das byzantinische Eigengut der neuzeitlichen slavischen Menäen und seine griechischen Originale (2006). T. 1: Vorwort, Einführung Incipitarium und Edition der Monate September bis Februar; T. 2: Incipitarium und Edition de Monate März bis August; T. 3: Incipitarium und Edition Theotokia; Index hymnorum graecorum; Index hymnorum slavicum; Epimetra tria / вид. Chr. Hannick, у співпраці з Peter Plank, Carolina Lutzka [= Abh. Der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften, 112; *Patristica Slavica*, 12]. Paderborn. (in Deutsch)
12. Das Lemberger Irmologion. Die älteste liturgische Musikhandschrift mit Fünfiniennotation aus dem Ende des 16. Jahrhunderts (2008). Herausgegeben und eingeleitet von Jurij Jasynovs'kyj, Übertragen und kommentiert Carolina Lutzka. Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Reihe B: Editionen, Band 24. Köln, Weimar, Wien: Böhlau. (in Deutsch)
13. Das Taktikon des Nikon vom Schwarzen Berge: griechischer Text und kirchenslavische Übersetzung des 14. Jahrhunderts (2014). Ediert von Christian Hannick; in Zusammenarbeit mit

- Peter Plank, Carolina Lutzka und Tatjana I. Afanasjeva; unter Heranziehung der Vorarbeiten von Irénée Doens / Freiburg i. Br.: Weiher. (in Deutsch)
14. Hannick Ch. (2007). Melody and text in Slavic liturgical chants. Liturgische Hymnen nach byzantinischem Ritus bei den Slaven in ältester Zeit: Beiträge einer internationalen Tagung, Bonn, 7.–10. Juni 2005 / ger. Hans Rothe, Dagmar Christians. Paderborn – München – Wien – Zürich: Verlag Ferdinand Schöningh, 175–186. (in English)
 15. Hannick Ch. (1999). The beginnings of Slavic hymnography in the Cyril and Methodius era. Thessaloniki – Magna Moravia. Proceedings of the International Conference, Thessaloniki 16–19. Oct. 1997. Thessaloniki. (in English)
 16. Hannick Chr. (1994). Early Slavic Liturgical Hymns in Musicological Context. *Ricerche Slavistiche*, 41. Lubiana, 9–30. (in English)
 17. Hannick Chr. (1978). Aux origines de la version slave de l'Hirmologion, in: *Fundamental Problems of Early Slavic Music and Poetry*, hg. Ch. Hannick. *Monumenta Musicae Byzantinae Subsidia*, 6. Kopenhagen, 5–120. (in French)
 18. Hannick Chr. (1989). Das Hirmologion in der Übersetzung des Methodios. *International symposium 1100 years from the blessed death of St. Methods I. Sofia*, Bulgarian Patriarchy. Sofia, 109–117. (in Deutsch)
 19. Hannick Chr. (2006). Das altslavische Hirmologion. Edition und Kommentar. *Monumenta linguae slavicae dialecti veteris. Fontes et dissertations*, 50. Freiburg/Breisgau. (in Deutsch)
 20. Hannick Chr. (1972). Studien zu den liturgischen griechischen und slavischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek. *Byzantina Vindobonensia*, 6. Wien. (in Deutsch)
 21. Velimirović M. (1997). Ukraïns'ki ta Bilorus'ki Notoliniini Irmoloï 16–18 stolit': Kataloh i kodikolohichno-paleohrafichne doslidzhennia, by Yurii Yasynovs'kyi. Serii: Istoriiia Ukraïns'koi muzyky, 2: Dzherela. Instytut Ukraïnoznavstva im. Kryp'iakevycha NAN. Lviv: Misioner, 1996. 624 pp. Harvard Ukrainian Studies, 21. 244–245. (in English)

